

ΓΥΜΝΗ ΖΩΗ

Η ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΥΓΟΛΑΜΠΙΔΩΝ

11

ΠΟΤΕ ΠΕΘΑΝΑ ΔΕΝ ΞΕΡΩ

31

LA VITA NUDA

49

Η ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΥΓΟΛΑΜΠΙΔΩΝ

*La scomparsa delle lucciole è il segno della nostra
fine, il simbolo del crollo di una cultura.¹*

PIER PAOLO PASOLINI

I

Βρίσκομαι, μᾶλλον, σὲ μιὰ καμπίνα. Φῶς ἀχνὸ ἠλεκτρικὸ ποὺ τρεμοπαίζει, ἐκτὸς ὀπτικοῦ πεδίου. Σὲ μιὰ κουκέτα ἀκίνητος. Πλήρης (ἐκτὸς ἀπ' τὰ μάτια) ἀκαμψία. Σῶμα, κεφάλι, πρόσωπο ἀκόμη παγωμένα προσπαθῶ μὲ τὰ μάτια νὰ ἐξερευνήσω τὸν περίγυρο, νοῦς νωθρός, αἰσθάνομαι τὸ ἀργὸ καὶ ρυθμικὸ τοῦ σκαριοῦ ποὺ κλυδωνίζεται, ἀλφάδι φυσαλίδας στὸ ἡμίφως. Φαντάζομαι τοὺς τριγμούς, τὸν ἀέρα ποὺ λυσομανᾶ, ἡ ἀκοή δὲν ἔχει ἐπανεέλθει, καλύτερα ἔτσι. Πνιγερὴ μυρωδιὰ μηχανοστασίου, παγωνιάς κι ἀλμύρας. Τὸ ταβάνι τῆς καμπίνας, πράσινη βαμμένη λαμαρίνα, εἶμαι βέβαιος πὼς δὲν πρόκειται γιὰ πλοῖο ἀναψυχῆς, μᾶλλον κάποιο παλιὸ φορτηγὸ ἢ τσιγαράδικο, δὲν ἔχω ἀπαίτηση. Θυμίζει τὰ δωμάτια τῶν φοιτητικῶν μου χρόνων, λείπουν τὰ βιβλία καὶ ἡ μυρωδιὰ τοῦ καφέ. Δίχως τὴν παραμικρὴ δυνατὴ μετακίνησης, μικροσκοπικὲς διαταραχὲς στὴν ὕφῃ τοῦ χωροχρόνου φτάνουν ἀνεπαίσθητα στὰ μέλη ἀπὸ μαῦρες τρύπες ἢ συμπαγεῖς ἀστέρες ποὺ στροβιλίζονται σὰν ἐκστατικοὶ δερβίσηδες, ποιὸς ξέρει.

VII

Τώρα πού τὸ Φθινόπωρο τοῦ '75 ἔχει σκουριάσει
ὅπως τὰ ὕφαλα τῶν ξεχασμένων καραβιῶν στοὺς ταρσανάδες

τώρα πού τὰ παιδιὰ μὲ τὸ πρῶτο κουδούνι
ἤλεκτριζονται, τώρα πού τὸ καλοκαίρι

πάλλεται στὸ δέρμα καὶ τὰ τζιτζίκια γεμίζουν τ' αὐτιά,
τώρα θὰ βάλω μπροστά σας τὴν ξεχασμένη

εἰκόνα τῆς Μαρίας πού κάθεται στὴν τάξη καὶ τρέμει
σύγκορμη, τὰ μάτια της ὑπερμεγέθη μαῦρα τὰ μαλλιά της ἴσια

μέχρι τοὺς ὤμους πηγαίνουν πέρα δῶθε, ἡ μύτη της λεπτή
σὰν τοῦ σπίνου κι ἐλαφρῶς γαμψή, τὸ βλέμμα της στὴν πράσινη

ἐπιφάνεια τοῦ θρανίου βυθίζεται ὅπως τὰ βατράχια στὸν βοῦρκο
ἐνὸς ἔλους, κρατῆστε τὸ βλέμμα στὴν Μαρία καὶ στὴν καρέκλα της

πού τρίζει ἐλαφρὰ στὸ φαγωμένο πάτωμα, ἡ Μαρία πού δὲν ξέρει
οὔτε μαθηματικὰ οὔτε ἱστορία ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι τώρα αὐτὸ εἶναι

πού μένει, αὐτὸ εἶναι πού ὀρίζει τὸν χρόνο μετὰ τὴν φυγή
ἢ τὴν ἐξαφάνισή μας πενήντα χρόνια ἀργότερα, δὲν θὰ ἔπρεπε

νά είναι ή Β' δημοτικοῦ μιὰ ἱστορία σκληρή καί παγωμένη, ή μνήμη
τῆς Μαρίας καί τὰ μαῦρα της μάτια πού πλημμυρίζουν

ὅταν μιὰ λίμνη ἀπό οὔρα σχηματίζεται στὰ πόδια της
ἐνῶ συμμόρφωση οὐρλιάζει καί ὁμοιομορφία ή κυρία Δανάη τὸ θηρίο

γιὰ ν' ἀποφύγει μιὰν ἴσως ἐπανάσταση, τώρα ή Μαρία
σέ μιὰ συνειδητὴ καί μόνιμη κατάσταση ὀρατότητας

εἶναι τὸ ἐπίκεντρο, ή τάξη μεταμορφωμένη σέ μιὰν ἐγκατάσταση
τῶν σωμάτων στὸν χῶρο, ὁ θεσμὸς τῆς παιδείας θεριεύει

καί καθόμαστε στὴν τάξη γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος καί περιμένουμε
νά σωθοῦμε ἀπὸ τὸ κουδούνι παρόλο πού τελικὰ

ἐξαφανιζόμαστε δίχως ἴχνος. Ὁ μεταλλικὸς ἦχος
καί ὁ ἀπόηχος στὸν ἀέρα ἀκινητοῦν τὴν ὥρα πού ή Μαρία

τρέμει μαζί μὲ τοὺς κανόνες τονισμοῦ πού ἀπαγγέλλει τραγουδιστὰ
ή διπλανή της, ή ἐξουσία πάντα ὀρατὴ κι ἀνεπαλήθευτη βρυχιέται

καί στὶς φυλακὲς τὰ φῶτα μένουν συνέχεια ἀναμμένα
ὅπως μὲς στὸ μυαλό μου ή εἰκόνα τῆς Μαρίας, θραύσματα

μιᾶς πρώιμης παιδικῆς ἡλικίας, πρόσφυγας en garde καί μετανάστης
ἀλήθεια εἶναι πῶς εὐτύχισα κιόλας, δὲν παραπονιέμαι.

Αἰσθάνομαι πάντα τὸ ἀργὸ
καὶ ρυθμικὸ τοῦ καραβιοῦ ποῦ κλυδωνίζεται ἄς μείνει

στὸν Φλεγέθοντα ἢ Δανάη ἀπὸ τὰ βέλη τρυπημένη
τῶν Κενταύρων ἢ στὴν πίσσα νὰ σέρνεται
μαζὶ μὲ τ' ἄλλα θηρία ἀπὸ τὸν γάντζο τοῦ Μεγάλου Σκύλου⁷
ἐνῶ ἄταχτα στίς σκάλες κατακυλᾶνε
τὰ παιδιὰ ὅπως οἱ πέτρες στὸ ἠφαίστειο ποῦ κοχλάζει.

Ὁ νοῦς μου λιγότερο τώρα νωθρὸς αἰσθάνομαι
πάντα τὸ ἀργὸ καὶ ρυθμικὸ τοῦ καραβιοῦ
ποῦ κλυδωνίζεται, ἀλφάδι φουσαλίδας στὸ ἠμίφως
ἐνῶ τὸ κουδούνι καὶ ἡ Μαρία μὲ τὴν ἠχὼ
ταξιδεύουν πάνω σὲ μιὰ μπακιρένια, ταπεινὴ
περισπωμένη.

ΠΟΤΕ ΠΕΘΑΝΑ ΔΕΝ ΞΕΡΩ

Le printemps se moque de conclure. Il ouvre et ne termine jamais. Il est dans sa nature d'être sans fin.⁹

CHRISTIAN BOBIN

Πότε πέθανα δὲν ξέρω. Θὰ πρέπει

νὰ ἦταν πολὺ νωρὶς τὸ πρῶτῃ, ὁ ἥλιος εἶχε ἀνατείλει. Τὸ τοπίο ἀλλάζει, μιὰ συνεχῆς, ἀδιάλειπτη μετατόπιση. Ἀκίνητος παρακολουθῶ τὸ σῶμα μου, μάτια ἄγρυπνα. Πότε ἀκριβῶς οὔτε ποὺ θυμᾶμαι. Ἐννοῶ τὴν ἡμερομηνία θανάτου μου, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι αὐτὴ τῆς γέννησής μου, στὴν ὕστερη νεότητά μου, ἢ στὰ γηρατεία μου, ἀδιάφορο: vita nuona, ἴσως μάλιστα ἐνῶ περπατοῦσα χαζεύοντας τὸν ἥλιο νὰ μπαινοβγαίνει στὰ σύννεφα. "Ἐνα ἀπλὸ συνάχι, μιὰ ἔκρηξη τοῦ μυαλοῦ, μιὰ ιδέα, δευτερόλεπτα, αἰῶνες, δὲν ἔχει σημασία. Ὑγιής, ἐλεύθερος, ὁ κόσμος μπροστά μου. Ὁ ὀρίζοντας μακραίνει ἀπὸ τὸν ἥλιο, δὲν γκρινιάζω, δὲν ἀναβάλλω, δὲν χρειάζομαι τίποτα. Βλέπω τὸν κόσμο κι αὐτὸ λογαριάζεται εὐτυχία. Βλέπω τὴν μέρα καὶ βλέπω τὴν νύχτα καὶ αὐτὸ μοῦ ἀρκεῖ. Οἱ ἄνθρωποι διστάζουν, ἰσορροποῦν, διστάζουν." Ἐρχονται καταπάνω μου, ὅμως ποτὲ δὲν συναντιόμαστε, λίγο προτοῦ διασταυρωθοῦμε ἐξαφανίζονται σὲ κάποιον δρομάκι ἢ στὸν προθάλαμο ἐνὸς ἀρωματοπωλείου γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ἀφόρητη δυσσομία ἴσως, ποιὸς ξέρει. Τρομαγμένοι μὲ ἀποφεύγουν, μόλις προσπεράσω ἐπανεμφανίζονται, ἐλέγχουν τὴν θέση μου κι ὕστερα μοῦ γυρίζουν τὴν πλάτη καὶ χάνονται μὲ γοργὸ βῆμα. Περίεργος ποὺ εἶναι ὁ κόσμος. Ἡ ματιὰ τους παγωμένη κι ἀδιάφορη ὕστερα φευγαλέα ἕως ὅτου ἀποκτήσει τὴν πρότερη ψυχρότητά της μερικὰ βήματα ἀργότερα. Πῶς γίνεται; Εἶχα τὴν ἐντύπωση πῶς ὅταν πεθάνεις ἐξαυλώνεσαι, καταλαβαίνω ὅμως ὅτι δὲν μπορῶ νὰ μπαινοβγαίνω ὅπου μοῦ καπνίσει χωρὶς νὰ δίνω λόγο.

Θὰ μποροῦσα βέβαια νὰ δείχνω τὸ πιστοποιητικὸ θανάτου μαζί μὲ μιὰ ταυτότητα γιὰ ἐπιβεβαίωση, ζητώντας εἰδικὲς διευκολύνσεις στὰ μουσεῖα, στὶς βιβλιοθηκὲς καὶ στὰ θέατρα — ποιὸς θὰ ἀρνηθεῖ χάρις σ' ἓναν πεθαμένο; Ἦρθα νὰ γευτῶ τὸν κόσμον!

* *
*

Μαῦρες, μακριὲς πλεξοῦδες κρύβουν τὸ πρόσωπό της, βήματα ἀργά, ἐμφανίζεται στὴν γωνία, κοιτάζει τὶς βιτρίνες καὶ κάθε τόσο σταματᾷ. Φοράει μιὰ κόκκινη ζακέτα· σίγουρα ξεχωρίζει. Σὲ ἀντίθεση μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους δὲν δείχνει οὔτε τρομαγμένη οὔτε βιαστική, παρόλο πὺ πρέπει νὰ μ' ἔχει ἀντιληφθεῖ. Περπατῶ ἀργὰ πρὸς τὸ μέρος της μὴν κι ἀπὸ δική μου ἀκριτομύθια φοβηθεῖ, φτάνω δίπλα της, περιμένω. Σηκώνει τὸ κεφάλι ἀργά, γυρίζει καταπάνω μου. Μὲ κοιτάζει δίχως τὸν μανιώδη τρόμο τῶν ἀνθρώπων στὸν δρόμο, μάτια φωτεινά, χωρὶς περιστροφὲς τολμῶ νὰ τῆς μιλήσω:

— Κρυνῶ, μπορεῖτε νὰ μὲ ἀγκαλιάσετε;

ΓΥΝΑΙΚΑ: Κι ὅμως ἡ μέρα εἶναι ἠλιόλουστη, θυμίζει ἀνοιξη

— Ἐπιμένω

ΓΥΝΑΙΚΑ: Μιὰ πεταλούδα κάθεται στὸ στῆθος σας

— Ναι, εἶναι θαυμάσια ἐκεῖ πὺ βρίσκεται

ΓΥΝΑΙΚΑ: Στὸ στῆθος σας

— Ναι. Θὰ θέλατε...

ΓΥΝΑΙΚΑ: Νὰ σᾶς ἀγκαλιάσω

— Ἀκριβῶς!

ΓΥΝΑΙΚΑ: Περίεργη ἐμμονή

LA VITA NUDA¹²

Μηλιῶνες ἀνθισμένοι, treacle-tart:¹³ ἐλαιώδης βύνη πρῶτα
γεμίζει τὸν οὐρανίσκο, ἀκολουθοῦν γεύσεις ἀπὸ μοῦρα
τοῦ καλοκαιριοῦ, καπνιστὸς
ἀνανάς, πινόλια καὶ ἀμύγδαλα, μιὰ ἐλαφριά
ὕποψία θείου, ὅπως στὰ λουτρὰ τοῦ Δαυλοῦ,
τὸ χωριὸ τοῦ πατέρα καὶ τοῦ παπποῦ
καὶ τοῦ προπάππου μου, Δαυλός,
ἓνας πυρσὸς κάτω ἀπ' τὸ κάστρο τῆς Καντάρας, ἓνα φάντασμα
ἀπὸ τραχὺ ἀσβεστόλιθο καὶ τὰ γκαρίσματα
τῶν γαῖδουριῶν τὸ '73 στὸ ἀλακάτι,¹⁴ ἀκόμη
κουδουνίζουν στ' αὐτιά μου καὶ τὰ κόκαλα τῶν νεκρῶν, Ἑλλήνων
Τούρκων, Σταυροφόρων καὶ Φοινίκων στὸν πυθμένα
στροβιλίζονται αἰῶνες.

Φεγγάρι τώρα τοῦ Λύκου πάνω ἀπὸ τὴν Καντάρα·
ἓνα ταξίδι· ἀφίξεις· τὰ πόδια
ἐνὸς ἀγοριοῦ ἐξαφανίζονται στὴν σκοτεινὴ
σάν τὸ κρασι τὴν θάλασσα
καὶ παρόλο ποὺ ὁ Auden δὲν ἔκανε
λάθος γιὰ τὸν ἀνθρώπινο πόνο
παιδιὰ σπιλακώνονται¹⁵ σὲ φουσκωτὰ
γιὰ νὰ καταλήξουν σὲ στρατόπεδα
συγκέντρωσης γυναῖκες βουτοῦν στὴν παγωνιά, τὰ κορμιά τους
βαριά ἀπ' τὸ κλάμα, ὅταν οἱ ἄντρες κουβαλοῦν νήπια

στήν πλάτη τὰ πέλματα τὰ ἐξαντλημένα
πέλματα γυμνά στὰ βότσαλα
ζωή ὄχι βίος, γυμνή ζωή για πρώτη φορά
ἀποτυπωμένη με θερμικές κάμερες στρατιωτικῶν προτύπων
γυμνή ζωή, ἀφίξεις:¹⁶ καὶ ὁ Mosse ἐστίασε
σ' ἓνα μικρὸ κορίτσι γεμάτο
περιέργεια ποὺ κρεμόταν ἀπὸ ἓνα ἔξυπνο
τηλέφωνο καὶ δὲν ἐννοοῦμε νὰ καταλάβουμε πὼς ἢ φτώχεια
καὶ ἢ ἀπόγνωση ἔχουν πολλές διαστάσεις
ὅπως ὁ ἐκτοπισμὸς καὶ ἡ αἴσθησις
τοῦ σπιτιοῦ
καὶ τὰ λευκὰ κορμιὰ στὸ διηγετικὸ παγιδευμένα
σὲ μιὰ limbo,¹⁷ γυμνή ζωή μεταμφιεσμένη
σὲ παρατεταμένες προσφυγικὲς καταστάσεις
δυσεπίλυτες —

Κυκλάμινα τῆς Κύπρου καὶ ρόζ
ὄρχιδέες τῆς Ἀνατολίας στρώνουν ἀκόμη
τὸ πευκόδασος τοῦ Δαυλοῦ καὶ μοῦ λένε πὼς μικρὸς
κατρακυλοῦσα τὴν βουνοπλαγιά μὲς στὰ γαλαζοπράσινα νερὰ
γυρεύοντας μαργαριτάρια, χελῶνες καὶ ἀχινοὺς
καὶ ἀπόψε πίνουμε Craiggellachie σὲ μικροσκοπικὲς
κοῦπες Λιμόζ, ὅμως αὐτὸ ποὺ ἄρχισε σὰν δικαιολογία
γιὰ νὰ κουβεντιάσουμε ποίηση καὶ ταξίδια πίνοντας οὐίσκυ
μετατρέπηκε σὲ χορὲς
καὶ ἀναμνήσεις
καὶ φρίκη.